

Vergaderjaar 2023–2024

30 015

Bodembeleid

Nr. 121

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN INFRASTRUCTUUR EN WATERSTAAT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 11 april 2024

Hierbij leg ik u de resultaten voor van mijn onderzoek naar het versterken van toezicht en handhaving op toepassingen met staalslakken die ik op 19 april 2023 aankondigde in de beleidsreactie¹ op de ILT signaalrapportage staalslakken. Daarnaast stuur ik u het overzicht toe van de locaties waar staalslakken zijn toegepast door de Rijksoverheid (conform toezegging tijdens het Commissiedebat Leefomgeving van 17 mei 2023²). Ook informeer ik u over de kwestie met staalslakken in Eerbeek zoals toegezegd op 8 februari jl. in het Tweeminutendebat Leefomgeving³ aan het lid Bamenga (D66). Tot slot wil ik, naar aanleiding van een uitzending van EenVandaag op 21 maart jl., ingaan op een toepassing van staalslakken op een speelplaats in Den Haag.

Staalslakken zijn een restproduct van de staalindustrie en kunnen in het kader van de circulaire economie nuttig worden toegepast, mits dat verantwoord wordt gedaan. Uit de bovengenoemde ILT signaalrapportage blijkt dat dat niet altijd het geval is. In mijn beleidsreactie op deze signaalrapportage heb ik aangegeven dat ik bezig ben om de kaders voor secundaire bouwstoffen opnieuw tegen het licht te houden in het kader van de herijking van de bodemregelgeving. Hier zal ik u voor de zomer nader over informeren. Omdat ik de berichten over incidenten met staalslaktoepassingen zeer kwalijk vind, heb ik tevens aangegeven dat ik, vooruitlopend op deze herijking, zal onderzoeken hoe ik toezicht en handhaving op toepassingen van staalslakken kan versterken.

¹ Tweede Kamer, vergaderjaar 2022–2023, 30 015, nr. 113.

² TZ202307-025 Esch, E.M. van.

³ Tweeminutendebat Leefomgeving, CD 26/10.

Uitkomsten onderzoek versterken toezicht en handhaving staalslakken

Uit de gesprekken met Omgevingsdienst NL heb ik twee conclusies getrokken.

1. Er is behoefte aan zicht op toepassingen met staalslakken *voorafgaande* aan de werkzaamheden, zodat er door toezichthouders vóóraf en tijdens de toepassing beoordeeld kan worden of er voldoende rekening gehouden wordt met de eigenschappen van het materiaal. Indien nodig kunnen zij dan tijdig ingrijpen, bijvoorbeeld door erop toe te zien dat de juiste maatregelen worden getroffen. Daarom heb ik besloten tot de invoering van een landelijke informatieplicht voor de toepassing van staalslakken.
2. Behalve een informatieplicht invoeren is er meer nodig om toezicht en handhaving op toepassingen van staalslakken én andere risicovolle secundaire bouwstoffen te versterken. Daarom beschouw ik de invoering van een informatieplicht als een eerste stap op weg naar een geïntegreerd pakket aan maatregelen. Ik heb een aantal handelingsperspectieven geïdentificeerd die ik nader zal onderzoeken. Dit neem ik mee in het kader van de bredere herijking van de bodemregelgeving.

Ad 1 Landelijke informatieplicht staalslakken

Met de invoering van een informatieplicht voor de toepassing van staalslakken wordt aangesloten bij de informatieplicht zoals die momenteel al bestaat voor AVI-bodemas en immobilisaten⁴. Ook voor deze bouwstoffen geldt bij uitzondering een informatieplicht om te voorzien in specifiek voorafgaand toezicht. Met een informatieplicht wordt de initiatiefnemer verplicht gesteld om uiterlijk een bepaalde termijn voorafgaande aan de toepassing bepaalde gegevens en bescheiden over de toepassing aan het bevoegd gezag te verstrekken. Hiermee lijkt deze informatieplicht op het instrument meldplicht zoals die tot 1 januari 2024 bekend was onder het Besluit bodemkwaliteit. Voor andere bouwstoffen geldt – anders dan het geval is voor het toepassen van grond of baggerspecie – geen informatie- of meldplicht.

Ik start direct met het traject tot verankering van een landelijke informatieplicht in het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) en met de voorbereiding van de aanpassing van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) zodat informatie via het DSO aan het bevoegd gezag kan worden verstrekt. Dit traject zal, gegeven de voorgeschreven procedures die horen bij aanpassingen van een algemene maatregel van bestuur, ongeveer anderhalf jaar in beslag nemen.

Voor de periode tot invoering van de landelijke informatieplicht zal ik bij de bevoegde gezagen extra aandacht vragen voor toezicht op verantwoord toepassen van staalslakken én ik zal er ook bij toepassers zoals Rijkswaterstaat op aandringen om op vrijwillige basis voortijdig in overleg te treden met het bevoegd gezag. Zoals ik op 2 februari 2024 in de beantwoording van de vragen gesteld door de leden Bamenga en Tjeerd de Groot (D66)⁵ heb aangegeven, zal ik dit doen met de update van de Circulaire Toepassing van staalslak⁶. Deze update is nodig omdat er in de Circulaire sinds 1 januari 2024 met de inwerkingtreding van de Omgevingswet niet meer verwezen wordt naar de juiste regelgeving. Ik

⁴ Immobilisaten zijn vormgegeven bouwstoffen waarmee verontreinigende stoffen, afkomstig uit de restromen (zoals AVI-bodemas) door toevoeging van bindmiddel, worden gebonden.

⁵ Aanhangsel Handelingen II 2023/24, nr. 926.

⁶ wetten.nl - Regeling - Circulaire Toepassing van staalslak en hoogovenslak(zand) in aanvullingen en ophogingen - BWBR0018461 (overheid.nl).

verwacht de ge-update Circulaire half april te publiceren in de Staatscourant.

Bij de verankering van de informatieplicht in het Bal zal worden vastgesteld welke voorwaarden worden gesteld aan de termijn van informeren, welke gegevens en bescheiden moeten worden aangeleverd en of bepaalde typen staalslakken buiten deze verplichting zouden moeten vallen. Ik doe dit in nauw overleg met bevoegde gezagen, toezicht-houders, leveranciers en toepassers.

Ad 2 Handelingsperspectieven

De handelingsperspectieven die ik in het kader van de herijking voor staalslakken én andere secundaire bouwstoffen nader zal bekijken betreffen:

- een specifiekere invulling van toepassingseisen;
- eisen t.a.v. de periode na oplevering van het werk;
- landelijke registratie van toepassingslocaties.

Specifiekere invulling van toepassingseisen

Eigenschappen van staalslakken en in welke gevallen risico's voor mens en milieu kunnen optreden zijn bekend. Per 1 januari 2024 is voorgescreven dat in de milieuverklaring bodemkwaliteit voorwaarden en beperkingen moeten worden vermeld die door de toepasser in acht moeten worden genomen ter bescherming van het milieu. Toepassers zijn op grond van de zorgplicht verplicht om daar rekening mee te houden. Door maatregelen die toepassers moeten treffen specifiek te beschrijven in de regelgeving, kan aan toepassers en handhavers meer houvast worden geboden.

Eisen t.a.v. de periode na oplevering van een werk

Inspecties zijn niet gebruikelijk. Die lijn volgend wordt er geen rekening gehouden met kosten van inspecties of eventuele maatregelen die naderhand getroffen moeten worden.

Landelijke registratie van toepassingslocaties

Wanneer een toezichthouder zich in het veld geconfronteerd ziet met problemen, zoals bijvoorbeeld toename van gehalten van stoffen in het grondwater, is het wenselijk dat hij zo snel mogelijk een oorzaak kan vaststellen. Een register waarin locaties met staalslakken zijn geregistreerd is dan behulpzaam. Dat geldt ook wanneer een werk zijn functie verliest en bouwstoffen daarom verwijderd moeten worden. Dan kan er bij zowel het verwijderen als het hergebruik rekening gehouden worden met de eigenschappen van staalslakken.

Overzicht toepassingen staalslakken door de Rijksoverheid

In het Commissiedebat Leefomgeving op 17 mei 2023 (Kamerstuk 33 118, nr. 257) heb ik naar aanleiding van vragen van het lid Van Esch (PvdD) toegezegd⁷ dat u een overzicht ontvangt van locaties waar door de Rijksoverheid staalslakken zijn toegepast. Hiertoe is door Rijkswaterstaat (RWS) dossieronderzoek uitgevoerd met als resultaat de projecten die zijn opgenomen in de bijlage. Daarbij plaats ik een aantal kanttekeningen:

- Omdat er tot op heden geen sprake is van een registratie-, meld-, of informatieplicht voor het toepassen van staalslakken, is er geen

⁷ TZ202307-025 Esch, E.M. van.

centraal meldpunt of systeem waar een overzicht van alle toepassingen met staalslakken bijgehouden wordt. Hierdoor is het mogelijk dat het overzicht van RWS-werken waar staalslakken zijn toegepast niet volledig is;

- De lijst betreft enkel de toepassing van staalslakken door RWS. Ook gemeenten, provincies en waterschappen zullen mogelijk staalslakken hebben toegepast;
- Het betreft met name toepassingen in grote oppervlaktewateren. RWS past al meer dan 10 jaar geen staalslakken meer toe onder het wegdek. Dit heeft te maken met het feit dat staalslakken na toepassing uit kunnen zetten en daardoor scheuren veroorzaken in het wegdek met overmatige onderhoudskosten tot gevolg.

Eerbeek

In het Tweeminutendebat Leefomgeving⁸ van 8 februari jl. heb ik aan het lid Bamenga toegezegd de Kamer te informeren over de kwestie met staalslakken in Eerbeek. Het Ministerie van IenW heeft regelmatig contact over de situatie in Eerbeek met de Omgevingsdienst regio Arnhem die hier toezicht houdt namens het bevoegd gezag (gedeputeerde staten van de provincie Gelderland). Hieruit blijkt dat in Eerbeek bij de voormalige stortplaats aan de Doonweg staalslakken zijn toegepast als tijdelijke afdeklaag en als fundering voor een zonnepark. De aanname was dat de staalslakken een afdichtende laag zouden vormen, dat is in de praktijk niet gebeurd. Als gevolg hiervan kunnen verontreinigende stoffen via het regenwater afspoelen naar het omliggende oppervlaktewater of infiltreren naar het onderliggende grondwater. Door de stortplaats definitief af te dichten stopt dit proces. Dit kan pas als de stortplaats voldoende stabiel is en dat is nu nog niet het geval. In de tussentijd wordt de situatie beheerst door de stortplaatsexploitant. De Omgevingsdienst regio Arnhem houdt hier toezicht op.

Een onderdeel van de beheersing is een ringsloot op het terrein die het regenwater dat van de afvalberg afstroomt opvangt en naar de zuivering afvoert. Omdat er bij overvloedige regenval een kans is dat de ringsloot overloopt, is de stortplaatsexploitant voornemens om maatregelen rondom de ringsloot te treffen om de capaciteit van de ringsloot te vergroten. Vanwege de aanwezigheid van beschermde diersoorten en vanwege stikstofregulering is de uitvoering van deze maatregelen vertraagd. Betrokken partijen zijn in overleg om de maatregelen te bespoedigen.

Uit monitoring van het grondwater bleken als gevolg van de aanwezigheid van staalslakken beperkte verhogingen van de gehalten van stoffen aanwezig te zijn. De monitoringsgegevens zijn beoordeeld door de GGD. Die verwachtte naar aanleiding hiervan geen gezondheidseffecten.

Risico's voor de mens kunnen optreden bij contact met de staalslakken zelf of met de bodem en het (regen)water dat in contact is gekomen met de staalslakken. Daar is geen sprake van. De stortplaats bevindt zich op afgesloten terrein dat alleen toegankelijk is voor bevoegd personeel en toezichthouders.

Actualiteit in Den Haag

Tot slot wil ik, naar aanleiding van een uitzending van EenVandaag op 21 maart jl., ingaan op een toepassing van staalslakken op een speelplaats in Den Haag. Op het Koningsplein in Den Haag ligt sinds kort Duomix. Dit

⁸ Tweeminutendebat Leefomgeving, CD 26/10.

is een bouwproduct waarin onder meer staalslakken zijn verwerkt. Kinderen zouden traanogen en hoestbuien hebben gekregen door opwaaiend stof. Naar aanleiding van vragen van bewoners en gebruikers heeft de gemeente besloten om het materiaal weg te halen. Ook heeft de gemeente opgeroepen tot een algeheel landelijk verbod voor het toepassen van staalslakken.

Het gaat in het geval van Duomix om een gecertificeerde vrij toepasbare bouwstof die niet verboden is op grond van de bodemregelgeving. Omdat het hier een terrein betreft waar gespeeld wordt door onder andere kinderen, begrijp ik de zorgen van bewoners en gebruikers heel goed. Ik zal navraag doen naar deze situatie.

In het kader van de herijking van de bodemregelgeving zal ik mij beraden op maatregelen om dit soort situaties voor de toekomst te voorkomen. Hierover wordt u voor de zomer geïnformeerd. Verder begreep ik dat Duomix gemakkelijk verkrijgbaar is door particulieren, soms zelfs zonder dat er adequate informatie bij wordt geboden. Dat is kwalijk. Ook hiervoor geldt dat ik zal nagaan welke stappen ik kan ondernemen.

De Staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat,
V.L.W.A. Heijnen